

Dr. Csemez Attila

Biográfia

Személyes adatok

név: Dr. Csemez Attila tájépítésmérnök, városépítés-városgazdasági szakmérnök, egyetemi tanár, tanszékvezető

telefonszám: +36 30 526 8595

e-mail cím: attila.csemez@t-online.hu

Tanulmányok

1963 – Állami Árpád Gimnázium, Budapest - érettségi

1968 – Kertészeti Egyetem Táj- és Kertépítészeti Szak - egyetemi diploma

1976 – Budapesti Műszaki Egyetem városépítés-városgazdálkodási szakmérnöki oklevél

1980 – Drezdai Műszaki Egyetem Építészeti Karának Tájépítészeti Intézete - műszaki tudomány kandidátusa

2003 – MTA doktora tudományos fokozat

Szakmai gyakorlatok, munkahelyek

1969 – Vízügyi Tervező Vállalat Talajvédelmi Osztály - tervező

1970-1975 – Kertészeti Egyetem - kutató

1976-1979 – Drezdai Műszaki Egyetem Építészeti Karának Tájépítészeti Intézete - aspiráns

1980-1983 – Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Tájrendezési Tanszéke - kutatási tanszékvezető-helyettes

1983 – 1992 – Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Tájrendezési Tanszéke - tanszékvezető

1992 – 2012 – Táj- és Kertépítészeti Kar Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék - tanszékvezető

2006–2012 – Tájépítészeti Kar - dékán

2015 – nyugdíjba vonulás

Elismerések

Pro Urbe Aranyérem, Budapest (1989)

Pro Régió-díj (1997)

Ormos Imre-emlékérem (2003)

A Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí keresztje (2005)

Budapesti Corvinus Egyetem Aranyérme (2008)

Mőcsényi Mihály-díj (2022)

Hosszú évek óta dolgozol a Virágos Magyarország környezetszépítő versenyben (VMO). Mit gondolsz, melyek a mozgalom igazi értékei?

Megpróbálom rangsor nélkül felsorolni, hogy melyek az általam vélt legfontosabb értékek. A zöld szemlélet terjesztését egyértelműen segíti a mozgalom, nagyon fontos adalékkal szolgál a környezettudatos neveléshez. Lehetővé teszi a korszerű kertépítészeti elvek bemutatását, megismertetését is, a kertépítés vonatkozásában a közízlést jó irányba tereli. A növényismeret mellett a növényismeretet is elősegíti, hiszen hazánkban is kezd egy olyan lakossági réteg megjelenni, akinek a növényismeretén túl növényismereti igénye is van, illetve akik arra is kíváncsiak, hogy hívják a növényeket. Jelentős szerepe van a közösségépítésben, mert a növényismeretet nagy mozgató erő, politikamentes célt szolgál. A VMO is sokat tud tenni a rendezett és ápolt zöldfelületért, ami növeli a jó lakóhelyi közérzetet. A felsorolt témák mindegyike olyan jelentős, hogy megérne egy-egy cikket, könyvet, vagy éppen doktori értekezést.

A VMO elsősorban az önkormányzattal áll kapcsolatban. Véleményed szerint, ha a mozgalom jó mintát és jó tanácsokat tud adni az önkormányzati zöldfelületek fenntartásával kapcsolatban, akkor az hatással lehet a lakosságra, ezáltal a magánkertekben megjelenő növényvilágra és kertészeti szemléletre is?

Hogyne, ha lennének nálunk olyan mecénások, akik parkokat építenének, akkor ez nyilván másként lenne, de amíg a települések szinte valamennyi zöldterületi fejlesztésének az önkormányzat az egyetlen mozgatórugója, addig fontos, hogy az önkormányzat tudjon jó példával elől járni.

Sok-sok éve járod a falvakat, városokat. Ezen tapasztalatod alapján látható, hogy a civil kezdeményezések, a közösségi erő erősödik, és a lakosság egyre aktívabb?

A kisebb lélekszámú falvakban ez egyértelmű, ott sokkal jobban tudják és értik, hogy a polgármester mit akar elérni. A nagyobb településeken, városokban sokkal árnyaltabb a helyzet, ott is vannak nagyon jó kezdeményezések, elhivatott civilek, szakemberek, akik mozgatják a szálakat. Az a zöldfelületi fejlesztés, amit a közösség, a polgármester kezdeményez és megvalósít, az ott is marad a településen.

Sok évvel ezelőtt kapcsolódtál be a mozgalomba, mi volt a szereped, hogyan kezdődött, hogyan alakult később?

2007-ben, éppen 15 éve Kokics Tibor és Turcsányi Miklós kerestek fel, hogy vállaljam el a Virágzó Magyar Kertkultúráért Alapítvány elnöki tisztségét. Ma is úgy látom, hogy annak idején a felkérést az akkori dékáni pozíciónak köszönhettem elsősorban. Az Alapítvány szerepe elsősorban a zsűrizési munka koordinálása volt, illetve a zsűrizés során felmerülő költségének kifizetésének rugalmas biztosítása volt. Ez a feladat 2022-től a MÖFÖSZ kezébe került át. A Virágzó Magyar Kertkultúráért Alapítvány elnöki pozíciójához az is hozzátartozott, hogy aktívan vegyek részt a zsűrizésben. A kezdeti időszakban, az első években Kokics Tiborral sokat zsűriztem.

Akkor még egész Magyarországon zsűriztettek?

Ha meg kellene fogalmaznom, akkor azt mondhatom, hogy Kokics Tibor ismeretségi körébe jártunk. Tiborral kezdetben évente öt-hat településnél többet nem zsűriztünk, maximum tízet. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy mint dékánnak járt az elnöki kocsis és ez megkönnyítette a helyzetünket, így országszerte sok helyen voltunk. Később másokkal is zsűriztem, ahogy a jelentkező települések száma növekedett.

A mozgalomhoz kapcsolódó életemben a váratlan fordulat 2016 tavaszán történt. Máthé Kinga belföldi igazgató asszony felkért, hogy vállaljam el a Szervező Bizottság elnöki szerepkörét. Prutkay János munkahelyet váltott és Máthé Kinga azt szerette volna, ha betölteném a helyét, elvállalnám a hazai szervezési feladatot. 45 évi főállású oktatói munka után éppen akkor mentem nyugdíjba. A szakmában való járatosságomnak, a nagy ismeretségi körömnek köszönhettem a felkérést és annak, hogy tisztelnék a volt hallgatóim, mondta el Máthé Kinga. Elvállaltam és három éven keresztül a Szervező Bizottság elnökeként segítettem a mozgalmat. Kötelességemnek éreztem, hogy a települések tizedét a Szervező Bizottság elnökeként én zsűrizzem. Ez évente mintegy harminc települést jelentett. Utána jöttek a főzsűrizések, amelyek során el kellett döntenünk, hogy mely települések alkalmasak a nemzetközi megmérettetésre. Kihasnálam ezt a lehetőséget, részt vettem a települések nemzetközi versenyre való előkészítésében is. Ahogy visszaemlékszem, a harminc településből Sajtos Tiborral (VMO területi vezető) általában tízet értékeltünk, a hajdúsági településeket jártuk elsősorban. Nógrád megyében is tízet és másfelé is mintegy tíz települést zsűriztem akkoriban. Időhiány miatt Nógrád megyében rendszeresen naponta három faluban jártunk. Reggel 8-kor az elsőben, délben a másodikban és 16 órakor a harmadikban. Nem titkolom, a harmadikra már alig jutott három óra. Ezt a hajszolt tempót ma már nem csinálom.

A települések egytizedének zsűrizése nem valami rekord-szám elérését jelentette nálam, ellenkezőleg. Úgy láttam, hogy a polgármesterek koromnál fogva is szívesen beszélgetnek velem, szívesen veszik, ha zsűrizek, ami a zsűrizés színvonalának minél szélesebb körben történő emelését is jelentette. A polgármesterekkel való kapcsolattartás is egyfajta sikerélményt jelentett számomra.

Nagyon jól ismered az országot a mozgalomtól függetlenül is. Mennyire járult hozzá a zsűrizés ahhoz, hogy még jobban megismerd a településeket? Vagy éppen Te tudtál mondani a települések képviselőinek olyat, ami a korábbi ismereteidből fakadt?

Egy polgármester helyismeretét azért nem lehet felülmúlni, de mindig jókat beszélgettünk. Teljesítménytúrázóként ismertem meg elsősorban hazánkat, a Turisztika nevű tantárgy keretében is jártuk az országot a diákokkal. Innen ered a nagy helyismeretem.

Miért szereted a mozgalmat?

Mert belülről lehet a települések zöldfelületi adottságait, azok kialakításának, felújításának lehetőségeit, a pályázati források megszerzésének módjait megismerni.

Másképpen fogalmazva, a zsűrizés egy óriási lehetőség, egy ablak, amelyen át rá lehet látni a kertépítészeti fejlesztésekre és természetesen összehasonlítási lehetőséget is ad. Erre egy példát hoznék fel. Néhány éve az egyik megyeszékhelyen megkérdeztem, hogy hány fitness parkjuk van, mert akkor eszerint „mértem” a városok súlyát. Abban a városban 17 volt. Néhány nappal később egy másik megyeszékhelyre mentem, ahol büszkén mutatták meg az elsőt, anélkül, hogy rákérdeztem volna.

Melyek voltak a VMO kihívásai és hogyan változott mindez a 30 év alatt?

Saját tapasztalatom alapján csak 15 évet tudok viszonyítani, illetve összehasonlítani.

Amikor zsűrizni kezdtem, a polgármesterek és a főkertészek lelkesebbek voltak. Úgy érzem, ez a lelkesedés mára egy kicsit alábbhagyott. Gondolkodtam, hogy ennek mi lehet az oka. Feltételezem, hogy az utóbbi évek aszályok időszakai is hozzájárultak ehhez, amellet a Covid-19 tilalmi időszaka, és a települések beszűkült anyagi helyzete. Ha lett volna olyan pályázati kiírás, ami egyértelműen a zöldfelületi fejlesztéseket segítette volna, akkor biztosan másként alakult volna a helyzet.

Mit gondolsz, mi a VMO üzenete a jövőnek? Miért lehet fontos ez a mozgalom öt vagy akár tíz év múlva is?

Azt a felvetést, amelyet az első kérdésre adott válaszomban felsoroltam, itt megismételném. Tulajdonképpen a Virágos Magyarország mozgalom jövőbeni szerepét az értékeinek széleskörű kiterjedésében látom. A környezetbarát, zöld, élhető településeké a jövő. Ezek olyan jövőképek, amiért érdemes lenne a településeknek a zöldfelületeit fejleszteni. De nem csak fejleszteni, hiszen a kertkultúra, a kertépítészeti kultúra közvetve vagy közvetlenül a jóízlést formálja. A zsűriző szakemberek tudásán keresztül ezt ki lehetne szélesíteni. Gyakran hangoztatjuk, hogy amit a település elér, és megvalósít, azzal elsősorban saját lakosainak az érdekeit szolgálja. A zöldfelületi fejlesztés eredménye a településen marad és az ottani közösség érdekeit szolgálja.

Miért érdemes a VMO-ban részt venni településként és miért érdemes ebbe a munkába zsűritagként bekapcsolódni?

Ahogy már említettem, mert belülről is megismerhetőek az adott település adottságai, erőfeszítései és nem utolsó sorban eredményei.

Mivel 45 éven keresztül főállású oktató voltam, nálam volt még egy szempont: a kari díjat kapott településre, pontosabban községbe hallgatói műhely-gyakorlatokat szerveztem. A településen töltött első héten a tájépítész hallgatóink az adottságokat megismerték, a második héten kidolgozták a zöldfelületi javaslatokat, amelyeket a település vezetőivel történt egyeztetés után véglegesítettünk. A település érdekét jó mederben terelgetve tettük mindezt. Az eredmény egy olyan zöldfelületi javaslat, terv volt, amelynek voltak közvetlenül megvalósítható részletei éppen úgy, mint több évre kiterjedő elemei. Ezek a zöldfelületi arculati javaslatok a kiviteli tervnél nagyobb léptékűek voltak, de a településrendezési tervek zöldfelületi munkarészeinél sokkal részletesebbek. Tartalmaztak tehát olyan közvetlenül megvalósítható elemeket, amelyek kivitelezésében többször a hallgatóink részt is vettek. Többek között készítettünk Alsóörs, Berhida, Iszkaszentgyörgy, Mikóháza, Szigetbecse, Tököl községekre zöldfelületi arculat-terveket.

Az utóbbi négy évben a Balaton-felvidékre kiírt Pelso kupa túráit csinálom. A Balaton-felvidéket a teljesítmény túrákon egyébként is jól bejártam, de most a Pelso túráit kiegészítem azon települések zsűrizésével, amelyeken évek óta áthaladok. Tavaly több, mint 10 települést, idén 17 Balaton-felvidéki települést jártam végig nagy élvezettel.

Milyen érzés újra visszamenni ugyanarra a településre, ahol már jártál?

Jó érzés, a polgármesterek mindig nagy örömmel üdvözlnek. A polgármestereknek egyfajta szint visz az életükbe a zsűrizés. A zöldfelületi tevékenységük egyre nagyobb mértékben kötődik volt tájépítész hallgatóinkhoz. Kevés olyan település van, ahol még nem találkoztak a szakterülettel, de a zsűrizés egyfajta kontrollt is jelent nekik sok esetben. Volt, amikor megjegyezték, hogy na, ezt az egy javaslatot megfogadom. Amikor konkrét dolgokat mond az ember, és megcsinálják, az sikerélmény. Meglep, hogy egy-egy polgármester, aki mindent maga csinál, milyen jó fa és cserje ismeretre tett szert a beszerzések révén az elmúlt évek alatt.

A zsűrizések alatt sokszor szóba kerülnek azok a kerttervezők, akik együtt dolgoznak az önkormányzatokkal. Szinte mindegyiküket tanítottad, ismered. Érdekes lehet a tanítványaid munkáit látni és akár értékelni.

Szerencsére szinte csak pozitív példákat láttam. Nyilván volt olyan, amikor magamban ejnye-bejnyéztem, de ez ritkán fordult elő.

Személyes történetek, kedves anekdoták. Milyen személyes kötődések, élmények jutnak eszedbe?

Ahány település és ahány zsűrizés, annyi kötődés, megannyi élmény. Négy esetet kiemelek. Három hazait és egy erdélyit.

Iszkaszentgyörgyön is jártam zsűrizni, a falu egyetemi kari díjat kapott. A zsűrizés közben személyes beszélgetésekre ritkán kerül sor, de a díjkiosztón, a fogadáson beszédbe elegyedtem Gáll Attila polgármesterrel. Iszkaszentgyörgyöt az Amadé-Bajzáth-Pappenheim kastélyról, a hatalmas parkról, valamint a „fehérvÁRpalota 42” teljesítménytúráról jól ismerem. Helyismeretemet fitogtatva rákérdeztem a polgármesternél, akit helyi születésűnek véltem, a tájképi kert kőasztalára, a lő-csillagra, a közeli dolomit bányára. Legnagyobb meglepetésemre Gáll Attila polgármester nem vette a lapot. Pontosabban, nem ismerem, nem tudom válaszokat adott a kérdéseimre. Kiderült, hogy őt a püspök úr helyezte Iszkaszentgyörgyre. Ez érdekes volt, hiszen aligha van még egy polgármester, akit püspök helyezett valahova. A beszélgetés közben kiderült, Gáll úr Erdélyből jött át és református lelkészként helyezte a püspök úr a településre. Köztisztviselői tagként az ötleteiben nem volt hiány, de állandóan ledorongolták, azt mondták neki, hogy csak prédikáljon, a településhez úgy sem ért. Megelégedte a szakmai oklevél hiányára vonatkozó megjegyzéseket, ezért beiratkozott az Államigazgatási Főiskolára. Miután elvégezte és már volt „szakmája”, nagy többséggel megválasztották polgármesternek. Mivel a lelkészi és a polgármesteri tevékenység párhuzamosan nem volt végezhető, a gyülekezeti munkát a teológiát végzett felesége vette át.

Egy évtized távlatából, idén júniusban, Bérczi Szabolcs doktoranduszunknak „Falufejlesztési stratégiák a települések sikerességének vizsgálatában” című doktori védésének nyilvános vitáján ismét találkoztam a polgármester úrral. Iszkaszentgyörgy is benne volt a disszertációban kiválasztott és értékelt 50 település között, amiből 28 település a VMO-ban is részt vett. Gáll Attila polgármester úr is hozzászólt a védést követően és részletezte, hogy Csemez professzorék hallgatói által 10 éve készített zöldfelületi tanulmányt a közelmúltban is elővették, megnézték és figyelembe vették a javaslatokat. Sőt, rendszeresen lapozgatják, ha valamilyen zöld-ügyben dönteniük kell.

Csopakot túrázóként és kerékpározóként korábban megismertem, mint a Virágos Magyarország szakmai zsűrijeként. A Balaton-parti kerékpárút mentén két helyen kiültetett sásliliom (*Hemerocallis*) gyűjtemény első látásra ámulatba ejtett. A különböző virág-nagyságú, színű és színárnyalatú, eltérő virágzási idejű és növekedésű fajtájú sásliliomok kavalkádját azóta is örömmel szemlélem. Meghatódva olvastam az egyes fajták kihelyezett tábláin látható neveket. Gondoltam, aki ilyet csinált, azelőtt kalapot emelek. Pár évvel később tudtam meg, hogy az ötletgazda Ambrus Tibor polgármester, aki okleveles kertészmérnök. Szakterületéhez

híven a közterületek, az utcaképek méltóan reprezentálják kertészmérnöki és kertépítői hivatását. Tetszik a Polgármesteri Hivatal előtt kiültetett honos szőlőfajta-bemutató, a kerékpárút mellett madárvártát és pihenő helyet is kialakítottak. Kertépítészetileg rendezett a település, a falu valamennyi utcájában megtalálták azokat a helyeket, ahova zöld kerülhet. A Millenniumi közpark változatos növény-anyaggal, a Malom intim árnyas kertjével várja a látogatókat. Település-kapunak a vasút és a 71-es közút közötti levendulás tekinthető. Csopak vasútállomásán balkonládákban kihelyezett piros muskátlik tömege virít, amely szintén az önkormányzat érdeme. A strand öntözött gyeppelel, árnyas fákkal és dekoratív virágágyakkal várja a vendégeket.

Amikor 2019-ben a VMO kiterjesztette a mozgalmat a határon túlra is, Sajtos Tiborral és Henning Imolával (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem) 13 romániai települést zsúriztunk. Pontosabban 11 erdélyit és két partiumit. Így jutottunk el **Csíkszépvízre**. A hasonló csíki falvakat elhagyva értünk Szépvízre (Csíkszépvíz), ahol mindhármunknak leesett az álla a faluközpont látványától, a kisvárosias polgári házaktól és a légvezetékek nélküli utcaképtől. Mondanom sem kell, hogy azonnal megfogalmazódott bennünk a döntés: falu kategóriában Csíkszépvíz az első helyezett. Ferencz Tibor polgármester úr Kolozsváron végzett agrármérnök volt, aki 2000 óta a falu polgármestere. Kiderült, hogy a település rangos házait örmény kereskedők építették, a légvezetékek pedig nem tetszettek a polgármesternek, ezért azokat földkábelre cseréltette. A faluközpont építészeti értékei így zavartalanul tárulnak fel. Nálunk is igen sok ófalu megérdemelné, hogy az utcaképet uraló betonoszlopokat és légvezetéseket földkábelek váltsák fel.

Az örmények Apafi Mihály engedélyével 1669 után települtek Szépvízre, gazdag kereskedőkké váltak. Rangos lakóházaik és egyben üzleteik többsége a 19. század közepén épült, templomuk, parókiájuk, iskolájuk és kaszinójuk is volt. A falut fokozatosan elhagyták a kereskedelmi lehetőségek megszűntével, az utolsó örmény férfi néhány éve hunyt el. A közel kétezres lélekszámú falu lakosainak 96%-a ma magyar.

A Pogány-havas lábánál fekvő és éghajlatilag kedvezőtlen adottság ellenére a település közterei rendezettek, azokban a körömvirág és a rózsza fordul elő leggyakrabban. Szépvíz első helyezését elsősorban kertjeinek kialakítása indokolta. Az emlékmű környezetének és a patak mentének kertépítészeti rendezése példaértékű. A sportpályát koros fasor szegélyezi.

Ferencz Tibor agrármérnök polgármester keze munkáját sok egyéb mellett sajtüzem létesítése is dicséri. A faluban elsősorban szarvasmarha tartással foglalkoznak, lakosainak a tej értékesítésével nincsen gondja a sajtüzemnek köszönhetően. Annakra felfutott a sajtrendelés, hogy az igények egy részét tudják csak kielégíteni. Csíkszépvíz még a felelevenített, évente megrendezésre kerülő káposzta vágásról lett ismert.

Klézl Terézia tájépítész hallgatónk volt, évek óta hívott, hogy menjek el zsúrizni **Paksra**, ahol ő 35 évig dolgozott főkertészként. Paksot ismertem, de kíváncsian vártam, hogy 35 évnyi munka alatt egy főkertész mit tud elérni. Nagy örömmel szolgált, hogy az egységes utcakép fajtája a városban elsősorban a Mecsek virágos kőris (*Fraxinus ornus* 'Mecsek'). Rákérdeztem a fajtaválasztás okára. Kiderült, hogy a koronaméret és a Paksra jellemző, a fajta által kedvelt homokos talaj miatt lett meghatározó a városban. Pakson le lehetett mérni, hogy a három és fél évtizednyi munka mennyire látszik egy település arculatán. Ennyi idő kell ahhoz, hogy egy település arculata egységes legyen. Az utcái szépen rendezettek, a gömbkőris pedig mindenütt előfordul, ami kimondottan tetszett.

Négy települést emeltem ki, jóllehet valamennyi zsúrizásához fűződik élményem. Említhettem volna egy-egy élményt a profi szinten vezetett és fenntartott megyeszékhelyekről és a középvárosokról is. Ki lehetne emelni a három évtizeden át főkertészként irányított városok zöldfelületi karakterét, a főkertészek névszerinti méltatását. A sort a néhány száz fős, vagy annál is kisebb falvakkal szeretném befejezni, amelyek sokkal nagyobb áldozatokkal hoznak létre egy-egy fasort, virágágyat, mint a milliókat fenntartásra fordítani tudó, főkertészek vezette városok. Ezért mindenképpen azt szeretném, ha ők is esélyesebbé válnának és a mozgalom ezáltal lényegesen szélesebb kört érinthetne.

Ha a VMO-ra gondolsz, mi az a két-három gondolat, ami eszedbe jut először?

Meggyőződésem, hogy a zsúrizáson a főszerep mindenképpen a településeké. Mi, a zsúri csak asszisztensek, statiszták lehetünk. Nem szabad sértő dolgot mondani, sokkal inkább javasolni kell. Mindenképpen segítsük a

településeket, akik előtt kalapot emelek, hogy egyáltalán jelentkeznek. Nagyon meg kell becsülni azokat a településeket, akik úgy is vállalták idén a részvételt, hogy tudták, most közel sem olyan szép a település, mint korábban volt. Mégis azt gondolták, ahogy minden évben, úgy idén is illik jelentkezniük.

Lejegyezte: Megyesi Éva